אגרות הראי"ה - כרך א' - אגרת י

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ליל יום ה', פרשת משפטים (תר"ס, בויסק)
נמען: חותנו, האדר"ת (ר' אליהו דוד רבינוביץ־תאומים)

הרב קוק מספר שבני ביתו חלו מעט והחלימו, ומשבח את שקידת הבן שגר בביתו. עיקר האגרת הוא שאלה הלכתית מזיימל. שם נפל ספר תורה מארון קודש צפוף, והרב הורה, כעיקר התשובה, לבנות ארון גדול ונאה. האומן עשה בכנפי הארון צורות בולטות של בעלי חיים, ובעיקר אריות, ורב העיר מבקש להסיר אותן. הרב קוק סבור שאילו ידע מראש היה מונע זאת, אבל כיוון שהדבר כבר נעשה, ונהוג בבתי כנסת רבים של גדולים, יש על מה לסמוך: רוב הראשונים מתירים, ולאוסרים זה איסור דרבנן מחשש לעבודה זרה, ובמקום שהמנהג פשט אין חשד. הרב קוק מוסיף שהקל בתענית, כי עיקר התשובה הוא תיקון המעוות בפועל (על פי תרומת הדשן).

עיקרי הדברים

- הלכה: נפילת ספר תורה, ותשובה על ידי תיקון הסיבה.
- הלכה: צורות אריות בולטות על ארון הקודש - מתי מותר להשאירן.
- דברי חיבה על לימוד התורה בבית.

נוסח האגרת עם ביאור

בגרסה זו משולב ביאור בתוך נוסח האגרת. הביאור מופיע כך: [בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת] *והוא אינו חלק מלשון האגרת.*

בעה"י[1], אור ליום ה' משפטים [תר"ס[2], בויסק].

שלו'[3] וברכה ושמחה לכ'[4] מו'ח אדוני [חותנו של הרב קוק, האדר"ת] עט"ר[5] גאון ישראל ותפארתו שליט"א[6] עשכ"ב[7] והבנים היקרים שי'[8].

תהלי"ת[9] על החוה"ש[10] אשר עמנו כולנו, כה לחי. שבוע העבר נחליתי, ל"ע[11], אנכי וכל ב"ב[12] שי' כמעט היו חולים במקצת, אך ב"ה[13] שלא הוצרכנו לרופא בו"ד, כי רופא חנם ב"ה שלח

---

1 בעה"י - בעזרת השם יתברך
2 תר"ס - השנה תר"ס (1899/1900)
3 שלו' - שלום
4 לכ' - לכבוד
5 עט"ר - עטרת ראשי
6 שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
7 עשכ"ב - עם שאר כל בני ביתו
8 שי' - שיחיה
9 תהלי"ת - תהלה לא-ל יתברך
10 החוה"ש - החיים והשלום
11 ל"ע - לא עלינו
12 ב"ב - בני ביתו
13 ב"ה - ברוך השם

דבריו וירפאנו ברחמיו. כה יגונן ויציל לימים יבאו על״ט[14]. ב״ה על שקידת הבן הנחמד שי׳, אשר קול רינה של תורה המתמדת בביתי מקולו שי׳ מרנן לבבי ומשמח נפשי בכל עת ובכל שעה, וזאת נחמתי בעתים אשר בעוה״ר[15] הנני נטרד משעשועי תורת השי״ת[16] מפני הטרדות או חלישות בעוה״ר, כי תהלי״ת קלא דאורייתא נשמע בבית ב״ה, יחזק השי״ת כוחו וחילו לאורייתא להוסיף לקח, כי חמודות הוא לי ב״ה.

מזימל כתב לי האב״ד[17] [זיימל שבליטא, מקום רבנותו הראשונה של הרב קוק] בעש״ב[18] שי׳, ע״ד[19] שבהיותי שם צויתי לעשות ארון הק׳[20]. וזה היה ע״י[21] סבה, ל״ע, שנפל ס״ת[22] אחד בעוה״ר מהארה״ק[23], בשעת הוצאת או הכנסת ס״ת, והתבוננתי שסבת הדבר הי׳[24] מפני שהאה״ק[25] קטן מהכיל, וסה״ת[26] עומדים צפופים. ע״כ[27] צויתי שזאת תהי׳[28] עיקר התשובה, להסיר הסבה הגורמת המכשול, להתנדב לעשות ארה״ק[29] גדול ויפה לכבודה של תוה״ק[30]. מובן הדבר, כי ע״י דבורי, שהיו ב״ה מתקבלים אצלם, ובכלל דעת ההמון קרובה למצות המורגשות ביופי (ובדורנו ג״ז[31] לטובה, כי עכ״פ[32] יזכירו ע״ז[33] ענין עבודת השי״ת וחבת המצות הנשכחות מלב בעוה״ר, אף שעושים את הטפל עיקר עכ״ז[34] כל פעולה שתוכנה לכבוד שמים יקרה היא בעיני, זולת במקום שדוחה ממש מצות חיוביות ח״ו[35] כנדון דמר הדר״ג[36] שליט״א באתרי׳ דרבה גאון מו״ח[37] שי׳), עכ״פ התעוררו הרבה ע״ז והתנדבו בחשק, ושכרו בע״מ[38] לעשות ארוה״ק[39] בפתוחים שונים מהודר ונאה, יותר מכפי שהי׳[40] כונתי. אך חששתי

---

14 על״ט - עלינו לטובה
15 בעוה״ר - בעוונותינו הרבים
16 השי״ת - השם יתברך
17 האב״ד - האב בית דין
18 בעש״ב - שם אדם - דורש פענוח
19 ע״ד - על דבר
20 הק׳ - הקטן
21 ע״י - על ידי
22 ס״ת - ספר תורה
23 מהארה״ק - מהארץ הקודש
24 הי׳ - היה
25 שהאה״ק - שהארץ הקודש
26 וסה״ת - וספרי התורה
27 ע״כ - על כן
28 תהי׳ - תהיה
29 ארה״ק - ארץ הקודש
30 תוה״ק - תורתנו הקדושה
31 ג״ז - גם זה
32 עכ״פ - על כל פנים
33 ע״ז - על ידי זה
34 עכ״ז - עם כל זה
35 ח״ו - חס ושלום
36 הדר״ג - הדרת גאונו
37 מו״ח - מורי חמי
38 בע״מ - בעלי מלאכה
39 ארוה״ק - ארון הקודש
40 שהי׳ - שהיה

מלבטלם מזה, כי ידעתי שבבטול הדבר לא יתקבץ הכסף לשום דבר אחר של מצוה, גם הי' מקום לחוש פן בהתבטל היופי יתבטל החשק, וישאר ח"ו הארה"ק[41] הקטן הקרוב באמת למכשול, ודבר זה הי' אצלי יותר עקרי מהתענית, (ומטע"ז[42] נהגתי קולא הרבה בהתעני' אף שלא בטלתי, לגמרי, כי לדעתי כיון שעוסקים כולם בתיקון המעוות בפועל הוי תשובה מעלי'[43], דמי למש"כ[44] בתה"ד[45] [שו"ת "תרומת הדשן"] שלא להחמיר בתשובת מומרים ר"ל, מפני שפרישתם מכל תאות המופקרות להם מורה הרבה על תשובתם). והנה בימים האלה נגמר ארה"ק הלז, עם כל פתוחיו, אך לא הוכנס עדנה, כי רצונם להכניסו בהדרת קודש ולהזמין גם אותי לזה, באשר הייתי ב"ה המתחיל ומעוררם למצוה זו. אך כתב לי הרב האב"ד שי', כי בהפתוחים של הכנפים, שעשה האומן לארה"ק[46], עשה בו צורות בע"ח בולטים, ביחוד אריות, [יש פוסקים שאסרו צורות בולטות בבית הכנסת, ובפרט מול המתפללים, משום חשש מראית עין של השתחוויה להן] וכבר נודע מה שגדולי עולם הרעישו ע"ז[47] בביהכ"נ[48], ביחוד במקום שכנגד המשתחוים, ומבקש ממני שאכתוב להם שימנעו מלהעמיד הכנפים. ובאמת הדבר קשה מאד, ודאבון לב הוא להעוסקי', כי זה עולה להוצאה גדולה. ואנכי בעניי אף שלו ידעתי מראש ודאי הייתי מונע בכל עז, לחוש לאותם גדולי עולם האוסרים, אבל בדבר שכבר נעשה, וכבר ראו כל ההמון להיתר בפומבי, בכמה בכ"נ[49] של קהילות קדושות, שהיו בהם גאוני עולם וצדיקים גדולים, אחשוב כי עכ"פ יש להם על מה שיסמכו בעיקר הדין. כי רבים הפוסקים גדולי הראשונים דלא ס"ל[50] כלל איסור זה, ולהאוסרים כ"א[51] איסור דרבנן, (זולת מקצת כמעט יחידים שי"ל[52] דלדידהו הוי אי' תורה, וג"ז[53] י"ל[54] ואכ"מ[55]), אחשוב בעניי לאידך גיסא דיש לחוש ללעז הראשונים. ולע"ד[56] כיון דטעם האוסרים הוא משום חשדא דע"ז ח"ו, וכיון שאנו רואים הגדולים צדיקי עולם שלא מיחו ואנן ניקום ונמחה יש בזה לעז גדול ח"ו. ולע"ד כ"מ[57] שהרעישו אז הי' מפני שלא הי' מנהג, אבל עכשיו שנפרץ הדבר והונהג ליכא חשדא כלל עכ"פ ליותר מסמיית עיני' ודאי חוששני. ובטח ראה הדר"ג שי' האמור בס'[58] הנחמד-בית שלמה. -

חתנו כבנו דבק באהנ"פ[59].

---

41 הארה"ק - הארץ הקודש
42 ומטע"ז - ומטעם זה
43 מעלי' - מעליה
44 למש"כ - למה שכתב
45 בתה"ד - בתרומת הדשן
46 לארה"ק - לארץ הקודש
47 ע"ז - על זה
48 בביהכ"נ - בבית הכנסת
49 בכ"נ - בתי כנסיות
50 ס"ל - סבירא ליה
51 כ"א - כי אם
52 שי"ל - שיש לומר
53 וג"ז - וגם זה
54 י"ל - יש לדון
55 ואכ"מ - ואין כאן מקום (להאריך)
56 ולע"ד - ולעניות דעתי
57 כ"מ - כל מקום / כל מה (ש...)
58 בס' - בספר
59 באהנ"פ - באהבת נפש

נוסח האגרות וההערות: אגרות הראי"ה, כרכים א׳-ד׳